

หยางก้วยเฟย: นงรามงามลุ่มชาติ

ถาวร ลิกขโกศล*

หญิงงามที่ปรากฏชื่อเสียงอยู่ในประวัติศาสตร์
และวรรณคดีของจีนมีอยู่มากมาย แต่ที่งามเยี่ยมสุด
ยอดมีสี่คน ได้แก่ ไชซี หวางเจาจิน เตียวเสียน และ

หยางก้วยเฟย มีคำกล่าวสดุดีความงามอันเลอเลิศของ
ยอดพวทั้งสี่อย่างคมคายกะทัดรัดว่า

ไชซี : มัจฉาจุมวารี
หวางเจาจิน : ปักษีตกนภา
เตียวเสียน : จันทรหลบโฉมสุตา
หยางก้วยเฟย : มวลผลกาละอายนาง

ความงามและบทบาทของเธอแต่ละคนส่งผล
สะท้อนต่อยุคสมัยของตนอย่างใหญ่หลวง นาฏกรรม
ชีวิตของยอดพวเหล่านี้ น่าสนใจยิ่งกว่านิยาย จนกลายเป็น
เรื่องเล่าขานสืบต่อกันมานับพันปี ในที่นี้จะกล่าว
เฉพาะเรื่องราวของหยางก้วยเฟยผู้เป็นหลานสะใภ้ของ
บูเช็คเทียน

ประวัติศาสตร์บันทึกเรื่องราวของหยางก้วยเฟย
ไว้ละเอียดชัดเจนกว่ายอดหญิงงามอีกสามคน เธอมี

โฉมงามเลิศล้ำ โฉมสะคราญ เป็นเหตุให้กษัตริย์ที่เคย
ประเสริฐกลายเป็นกษัตริย์เจ้าสำราญ จนราชบัลลังก์
ลุ่ม บ้านเมืองเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว เกียรติภูมิ
ของเธอจึงด้อยกว่าไชซี หวางเจาจินและเตียวเสียน

เรื่องราวของหยางก้วยเฟยเกี่ยวของอย่างใกล้ชิดกับ
ประวัติของพระเจ้าถังสวนจงและโยงใยไปถึงเรื่องของ
เหมยเฟยหญิงงามผู้เป็นคู่แข่ง จึงต้องขอกล่าวถึงเรื่อง
ราวของคนทั้งสองนี้ก่อน

** พระเจ้าถังสวนจง : ต้นร้ายกลางรุ่งปลายลัม **

พระเจ้าถังสวนจงเป็นขัตติยศิลปินผู้ทรงพระปรีชาสามารถรอบด้าน ชีวิตของพระองค์เป็นชีวิตที่ต้นลำบาก กลางรุ่งเรือง แต่ปลายล้มเหลว เพราะหญิงงามเป็นเหตุ

ชื่อฮ่องเต้องค์นี้ถ้าออกเสียงให้ตรงตามภาษาจีนกลางจริง ๆ ต้องเป็นดังเสวียนจง (ออกเสียง “สว” ควบกัน) เสียงที่สะกดกลืนคนไทยเป็น ดังเสียนจงหรือถังสวนจง ในที่นี้เลือกใช้เสียงหลัง เพราะเสียงแรกใกล้เคียงกับชื่อพระเจ้าถังเซี่ยนจงฮ่องเต้อีกองค์หนึ่ง และชื่อดังเสวียนจงนี้เขียนด้วยอักษรโรมันระบบปักกิ่ง จะเป็น Tang Xuan-zhong ระบบ Wade เป็น Tang

** ศึกซิงบัลลังก์มังกร **

พ.ศ. 1226 พระเจ้าถังเกาจงสวรรคต พระนางบูเช็กเทียนยกโอรสองค์ที่สามเป็นฮ่องเต้หุ่น นามดังจงจง ปีต่อมาก็ปลดออก ยกโอรสองค์ที่สี่เป็นหุ่นตัวใหม่แทน นามพระเจ้าถังถู่ยง ถึง พ.ศ. 1233 ก็ล้มราชวงศ์ตั้งตัวเองเป็นฮ่องเต้หญิงองค์แรกและองค์เดียวของจีนครองราชย์อยู่จนถึง พ.ศ. 1248

ชีวิตยี่สิบปีแรกของพระเจ้าถังสวนจงขณะยังเป็นเจ้าชายหลี่หลงจี เป็นช่วงที่อ่านาจออยู่ในมือบูเช็กเทียนราชตระกูลหลี่กำลังตกต่ำ ทำให้เจ้าชายหลี่หลงจีมีมานะอดทน ตั้งปณิธานที่จะกอบกู้ราชวงศ์ดังขึ้นมาใหม่ให้จงได้ตลอดเวลาที่ยี่สิบปี ทรงตั้งใจศึกษาศิลปวิทยาสรรพสาขาล้วนอย่างจริงจัง จนแตกฉานทั้งยุทธศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ดาราศาสตร์ วรรณคดีและศิลปะแขนงต่าง ๆ นับได้ว่าเชี่ยวชาญทั้งขุนและบู

ลุ พ.ศ. 1248 ขุนนางและนายทหารกลุ่มหนึ่งได้ร่วมมือกันบีบบังคับให้พระนางบูเช็กเทียนคืนราชสมบัติให้พระเจ้าถังจงจง แล้วนางพญาเหวินบัลลังก์มังกรผู้มีพระชนมายุถึง 81 พรรษาก็สวรรคตในปีนั้น

ทว่าเกียรติของสกุลหลี่ฟื้นตัวได้ไม่นานก็ถูกบดบังลงไปที่อีก ้วยของเฮาเมหลี พระเจ้าถังจงจงเข้ามาก้าวค่ายกุมอำนาจการเมือง ในที่สุดก็เหิมเกริมปลงพระชนม์พระสวามีแล้วยกโอรสของตนเป็นฮ่องเต้หุ่น ทั้ง

Hsuan-chong ในนิยามอิงพงศาวดารจีนเรื่องซุ่ยถังเรียกชื่อฮ่องเต้องค์นี้ตามภาษาจีนแต่ถือว่าพระเจ้าเหียนจงเม้งเต้หรือถังเหียนจง

ขัตติยศิลปินองค์นี้ทรงพระราชสมภพเมื่อ พ.ศ. 1228 มีพระนามว่าหลี่หลงจี เสวยราชย์เมื่อ พ.ศ. 1255 สละราชสมบัติให้พระราชโอรส เมื่อ พ.ศ. 1299 สวรรคตเมื่อ พ.ศ. 1305

พระเจ้าถังสวนจงเป็นพระราชนัดดาของพระนางบูเช็กเทียน (หู่เจ้อเทียน) แต่ย่าหลานคู่นี้ไม่ค่อยลงรอยกัน ทั้งนี้เพราะบูเช็กเทียนกุมอำนาจวงศ์ถังของพวกเขาหลี่ไว้ไว้มือตน เป็นหงส์ผู้ข่มมังกร

เตรียมการกำจัดเจ้าชายหลี่ด้าน ขนกของหลี่หลงจีอีกด้วย

เพื่อกอบกู้ราชวงศ์ถังและคุ้มครองพระบิดา ในเดือนหก พ.ศ. 1253 หลี่หลงจีร่วมมือกับเจ้าหญิงไท่ผิงกำจัดอัยยงของเขาและพรรคพวกสำเร็จ แล้วเชิญเจ้าชายหลี่ด้านพระบิดา สืบราชวงศ์หลี่มีพระนามดังถู่ยงตนเองได้รับสถาปนาเป็นรัชทายาท แต่แล้วหลี่หลงจีก็ต้องเผชิญกับศัตรูใหม่ คือ เจ้าหญิงไท่ผิงผู้เคยร่วมงานกันมานั่นเอง

เจ้าหญิงไท่ผิงเป็นพระราชธิดาของบูเช็กเทียนเป็นพระน้องนางเธอร่วมพระชนนีกับดังถู่ยง จึงมีอำนาจในราชสำนักมาก อีกทั้งมีใจมักใหญ่ใฝ่สูง คิดตั้งตัวเป็นฮ่องเต้อย่างพระราชมารดา จึงเห็นหลี่หลงจีเป็นก้างขวางคอ ทั้งสองฝ่ายต่างแก่งแย่งแข่งอำนาจกันอย่างรุนแรง

ปี พ.ศ. 1255 พระเจ้าดังถู่ยงมอบราชสมบัติให้หลี่หลงจี แต่ตนเองยังคุมอำนาจอยู่

เดือนเจ็ด พ.ศ. 1256 เจ้าหญิงไท่ผิงวางแผนปลงพระชนม์ฮ่องเต้องค์ใหม่ ในวันขึ้นสี่ค่ำ แต่ความลับรั่วไหล ฮ่องเต้หนุ่มถังสวนจงจึงชิงลงมือก่อนในวันขึ้นสามค่ำ เจ้าหญิงไท่ผิงและพรรคพวกถูกกำจัดสิ้น พระเจ้าถังสวนจงจึงมีอำนาจอย่างสมบูรณ์

อาจารย์สุกิจ นิมมานเหมินทร์ วิจารณ์ไว้ในเรื่อง “คนแซ่หลี่” ว่า “ตอนนี้ซึ่งนับว่าเป็นตอนเข้าค่ายเข้าเขม สึกสองนางได้กันด้วยคำประพันธ์ต่อหน้าพระที่นั่งเสียดด้วยแต่จีนแสบผู้แปลซุยกถึงนั้นไม่อยู่ในเกณฑ์จะแปล จึงถอดคำประพันธ์ออกเป็นร้อยแก้วลุ่น ๆ ไม่สู้จะกินใจดีนัก” แล้วท่านก็แปลบทกวีของนางทั้งสองจากฉบับภาษาอังกฤษ ก่อนจะเสนอคำแปลของท่าน ผู้เขียนขอแปลซุยกถึงตอนนี้จากต้นฉบับภาษาจีนใหม่ เพื่อเปรียบเทียบกับฉบับเก่าซึ่งแปลในสมัยรัชกาลที่ 4 โดยจะพยายามรักษาเนื้อความและถ้อยคำสำนวนให้ตรงต้น

จากกูซันผ้นสู่จู่เมฆา
ผัวผ่องเพี้ยโฉมใครเทียมทัน

บวดยุยเขียนเสร็จก็ส่งถวายพระเจ้าเหียนจง พระเจ้าเหียนจงทอดพระเนตรแล้วรับสั่งชมมิขาดเสียง แล้วจึงส่งต่อให้เอี้ยกุยซุยก เอี้ยกุยซุยกรับมาอ่านดูจบหนึ่ง พลากร่าพึงว่า “บทกวีนี้แม้จะไพเราะ แต่แฝงคำเย้ยเยาะเหน็บแนม วรรค “จากกูซันผ้นสู่จู่เมฆา” นั้นเหน็บแนมว่า เราผ่านไฉว้อฮังมาก่อน วรรค “ครึ่งรัฐ

พระโฉมยงคงสะคราญผ่านวสันต์
ลมวิสาขนำตัวมาแสนอาลัย

พระเจ้าเหียนจงเห็นเอี้ยกุยซุยกเขียนจบก็ตรัสชมว่า “แต่งได้รวดเร็วไพเราะเช่นเดียวกัน” แล้วสั่งให้บวดยุยพลากรับสั่งว่า “เจ้าเห็นเป็นอย่างไร?” บวดยุยรับมาอ่านดูแล้วคิดว่า นางแต่งว่า “เหมยเหมันต์อ่อนแอันแสนสดใส” นั้นเหน็บแนมว่าเราผอม “จึงมิได้บ้านแข่งบุปผาบรรดามี” นั้นเยาะหยันว่าเราล่งว้ยไร้โอกาสแล้ว ดังนั้นลีห่านางทั้งสองต่างบึ้งตึงขึ้นด้วยกัน

กวีนิพนธ์ทั้งสองบทนี้เหน็บแนมเยาะหยันคู่ปรปักษ์ด้วยศิลปะการประพันธ์อันคมคายเผ็ดร้อน บทของเหมยเพยวรรคที่ว่า “จากกูซันผ้นสู่จู่เมฆา” ใช้ศิลปะการเฝ้าความถึงตำนานจู่ฮุยเจียงหวางประพาสหอ

ฉบับภาษาจีนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนี้

พระเจ้าเหียนจงตรัสว่า “บวดยุยมีสติปัญญาแต่งหนังสือดี จงอย่าเสียดายถ้อยคำอันไพเราะ ลองแต่งบทกวีชมนางสักบทเป็นไร?” บวดยุยทูลสนองว่า “เกรงว่าจะสดุดีได้ไม่ถึงหนึ่งในหมื่น โปรดประทานอภัยด้วย” เอี้ยกุยซุยกกล่าวว่า “ข้าน้อยเป็นพรรณไม้ธรรมดาสามัญ ไม่คู่ควรกับทุกท่านและหมึกของพระเทวี” พระเจ้าเหียนจงตรัสว่า “เจ้าทั้งสองอย่าถ่อมตัวกันเกินไปหน่อยเลย” แล้วรับสั่งให้พนักงานเอาแพรมาวางตรงหน้าบวดยุย บวดยุยจึงหยิบฟู่กันเขียนกวีนิพนธ์สี่วรรคบทหนึ่งลงไปว่า

ในหอหยกทักษิณาแรมวสันต์
ครึ่งรัฐนั้นเพื่อพู่เพียงผู้เดียว

นั้นเพื่อพู่เพียงผู้เดียว” แฝงเจตนาเยาะหยันว่าเราอ้วน เราจะเขียนตอบได้ไปสักบท ดูซินางจะว่าอย่างไร?” บวดยุยตอบว่า “หากโฉมสะคราญเจ้าไม่หวงถ้อยมธุรสพจน์ จะใช้คำดาตธรรมดาเขียนมาเพียงหนึ่งน้อย ข้าผู้ต่ำต้อยก็จะเต็มใจยิ่ง” เอี้ยกุยซุยกจึงเขียนลงในแพรบ้างว่า

เหมยเหมันต์อ่อนแอันแสนสดใส
จึงมิได้บ้านแข่งบุปผาบรรดามี

เกาถึงในหนองเมฆสลับของแคว้นจู่ แล้วฝันว่ามิเทพธิดาจากเขาภูเขา มาร่วมแท่นบรรทมด้วย จากเขาภูซันมาสู่เมฆแคว้นจู่ จึงเป็นการเปรียบเปรยว่า หยางกุยเพยผ่านชยามมาแล้ว เป็นการประจานอดีตของนาง วรรค “ครึ่งรัฐนั้นเพื่อพู่เพียงผู้เดียว” ความหมายตรงเป็นการสดุดีว่านางงามเลิศเหมือนเพี้ยจันท์ จนพระเจ้าเหียนจงยอมสละราชอาณาจักรกึ่งหนึ่งเพื่อนาง แต่งแฝงความหมายเสียดสีว่านางอ้วน เอี้ยกุยซุยกหรือหยางกุยเพยเป็นหญิงที่งามแบบอ้วนเอิบสมบูรณ์ ไม่ใช่หรืออ่อนแอัน เหมยเพยจึงเหน็บแนมถึงรูปร่างนาง

ส่วนบทของหยางกุยเพยเยาะเย้ยเหมยเพยด้วยการใช้ดอกบัวหรือเหมยเป็นสัญลักษณ์วรรคแรกชมว่า

เมื่อแรกเสวยราชย์ในปี พ.ศ. 1255 พระเจ้า
ดังสวนจงใช้ชื่อศักราชประจำรัชกาลว่า “เขียนเทียน”
หลังปราบดาภิเษกมีอำนาจเต็มที่ในปี 1256 แล้วจึง

เปลี่ยนชื่อศักราชเป็น “โคทหยวน” และใช้สืบต่อมาจนถึง
พ.ศ. 1284 ช่วง พ.ศ. 1285-1299 ใช้ชื่อศักราชว่า
“เทียนเป่า”

** รุ่งเรืองแล้วหลงระเหิร **

พระเจ้าดังสวนจงเป็นฮ่องเต้ที่ทรงพระปรีชา
สามารถ สามสิบปีแรกทรงปกครองบ้านเมืองด้วย
อุตสาหะวิริยะ บ้านเมืองจึงเจริญรุ่งเรือง ราชสำนัก
มั่งคั่ง ทวยราษฎร์สมบรูณ์พูนสุขบ้านเมืองสันติสุขถึง
ขนาด “ไปไหนไม่ต้องดูฤกษ์ยาม” ศิลปวิทยาก้าวหน้า
ทุกแขนง โดยเฉพาะอย่างยิ่งวรรณคดี ดนตรีและการ
ละครมีสถาบันสอนวิชาของหลวงขึ้นเป็นครั้งแรก พระ
เจ้าดังสวนจงทรงเชี่ยวชาญศิลปะด้านนี้เป็นพิเศษ จน

ได้รับยกย่องว่าเป็นปรมาจารย์คนหนึ่งของจีวมาตราบ
เท่าทุกวันนี้ ตลอดระยะ 29 ปี แห่งศักราชโคทหยวนมี
คำกล่าวสรรเสริญว่า “สันติสุขแห่งโคทหยวน”

ความรุ่งเรืองทำให้พระเจ้าดังสวนจงหลงระเหิร
มัวเมากับความหรูหราฟุ่มเฟือยและสุรานารี ในพระ
ราชฐานมีสาวสนมกำนัลนางถึงสี่หมื่นกว่าคน เมื่อ
หญิงงามแซ่หยางคนหนึ่งก้าวสู่ตำแหน่ง “ก๊วยเพย”
หายนภัยก็ตามมากับหญิงงามผู้นี้

** ทำเนียบพระเทวีศรีสนมของจีนเปรียบเทียบกับไทย **

ทำเนียบพระเทวีศรีสนมของราชวงศ์ถังใช้ตาม
ราชวงศ์สุย ของเขาซึ่งเสียงจีนกลางว่าหวงไฮ่ว เป็น
ตำแหน่งมเหสีเอก มีเพียงองค์เดียว

ตำแหน่งรองจากของเขารเรียกว่า “ฟูเหญิน”
มีสี่คนลดหลั่นกันลงไปคือ ก๊วยเพย (เทวีผู้สูงศักดิ์) ชูเพย
(เทวีผู้อ่อนโยน) เตอเพย (เทวีผู้ทรงธรรม) เสียนเพย
(เทวีผู้เฉลียวฉลาด)

ถัดจากฟูเหญินเรียกว่า “จีวปิ่น” มีเก้าคนได้แก่
จาวหยี จาวหยง จาวหยวน ชิวหยี ชิวหยง ชิวหยวน
ชงหยี ชงหยง และชงหยวน

ต่ำลงไปมีเจี้ยท้าว 9 คน เหม่ยเหญิน 9 คน
โจเหญิน 9 คน เป่าหลิน 27 คน อี้หนี 27 คน โจหนี
27 คน

ที่ต่ำลงไปอีกเป็นนางกำนัลพนักงานฝ่ายในแผนก
ต่าง ๆ อีกไม่จำกัดจำนวน

บาทบริจาริกาที่มีตำแหน่งตั้งแต่ของเขาลงมา
จนถึงโจหนี นับรวมทั้งสิ้นได้ 122 คน

สมัยพระเจ้าดังสวนจงทรงปรับปรุงตำแหน่ง
นางในบ้าง แต่ยังคงมีของเขารหนึ่งองค์ ฟูเหญินสี่องค์

ชื่อตำแหน่งของฟูเหญินมีเปลี่ยนไปบ้าง เช่น มีตำแหน่ง
ฮุยเพย (เทวีผู้การุณย์) อยู่ในฐานะเสมอกับชูเพย

ตำแหน่งนางในต่ำกว่าของเขาลงมา ส่วนมาก
แปลกกันว่านางสนมทั้งหมด คำว่า “ก๊วยเพย” นั้นใน
นิยายอิงพงศาวดารจีนเรียกตามเสียงภาษาแต่จีวว่า
“ก๊วยฮุย” ก็มักแปลกกันว่า “พระสนมเอก” ซึ่งผู้เขียน
เห็นว่าไม่ถูก เราควรศึกษาตำแหน่งฝ่ายในของไทย
และจีนให้ชัดเจนเสียก่อน แล้วจึงค่อยเปรียบเทียบกัน

ในกฎมณเฑียรบาลครั้งกรุงศรีอยุธยากำหนด
ตำแหน่งพระมเหสีไว้สี่ตำแหน่ง คือ พระอัครมเหสี
พระอัครเทวี พระราชเทวี พระอัครชายา ต่อมาพระ
บาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเพิ่มตำแหน่ง
พระราชชายาขึ้น รวมเป็นห้าตำแหน่ง ส่วนพระสนม
ในสมัยกรุงศรีอยุธยาไม่ทราบว่ามีกี่ชั้น กฎมณเฑียรบาล
กล่าวถึงแต่ตำแหน่งพระสนมเอกสี่ตำแหน่งคือ ท้าว
อินทรสุนทร ท้าวศรีสุตาจันทร์ ท้าวอินทรเทวี ท้าว
ศรีจุฬาลักษณ์ ในสมัยรัตนโกสินทร์ จัดลำดับนางสนม
กำนัลเป็นสี่ชั้นคือ พระสนมเอก พระสนม สนมอยู่งาน
และนางกำนัล สามชั้นแรกเรียกรวมกันว่านางสนม

หรือเจ้าจอม ถ้ามีลูกเรียกเจ้าจอมมารดา ผู้ได้รับพระมหากรุณาธิคุณเป็นพิเศษ เรียกว่าเจ้าคุณจอมมารดา มีเกียรติเสมอด้วยสมเด็จพระยา นางกำนัลยังไม่นับเป็นเจ้าจอม แต่ได้รับพระราชทานหีบหมากเงิน กาไหล่ทองเป็นเครื่องยศ มีโอกาสได้เลื่อนเป็นนางสนม ถ้าจะออกไปแต่งงานต้องทูลขอพระบรมราชานุญาตก่อน ตามราชประเพณีไทยบาทบริจาริกาชั้นพระมเหสี

จึงจะถือว่าเป็นเจ้า นอกนั้นถือว่าเป็นสามัญชน

ส่วนของจีนนั้นตั้งแต่สองเฮาจนถึงเสียนเฟย รวมทั้งฮ่วยเฟยถือว่าเป็นเจ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งก๊วยเฟย (ก๊วยซุย) มีเกียรติยศเป็นรองจากสองเฮาเท่านั้น นอกนั้นถือเป็นสามัญชนหมด จาวหยิมมีศักดิ์สูงเท่าอัศวิน เสนาบดีเสมอกับเจ้าคุณจอมมารดาของไทย

จะนับมเหสีเทวี และสนมกำนัลของจีนสมัยราชวงศ์ถังจึงเทียบกับของไทยดังนี้

สองเฮา	เทียบได้กับ	พระอัครมเหสี
ก๊วยเฟย	เทียบได้กับ	พระอัครเทวี
ฮ่วยเฟย และฮ่วยเฟย	เทียบได้กับ	พระราชเทวี
เต๋อเฟย	เทียบได้กับ	พระอัครชายา
เสียนเฟย	เทียบได้กับ	พระราชชายา
จิวปินทั้งเก้าตำแหน่ง	เทียบได้กับ	พระสนมเอก
เจี้ยห่าว เหมยเหฎิน ไคเหฎิน	เทียบได้กับ	พระสนม
เป่าหลิน อี้หนี โจหนี	เทียบได้กับ	เจ้าจอมอยู่งาน
ต่ำกว่านั้นลงไป	เทียบได้กับ	นางกำนัล

**** มเหสีคนโปรดของพระเจ้าถังสวนจง ****

ตามธรรมเนียมจีนนิยมยกเมียดั้งเดิมที่มีชาติตระกูลดีเป็นอัครมเหสี เมื่อพระเจ้าสวนจงเสวยราชย์ได้ยกพระชายาเดิมแซ่หวางเป็นสองเฮา แต่ต่อมาปลดออก และได้สถาปนาผู้ขึ้นแทน ทรงโปรดปรานสนมผู้เป็นเจ้าจอมมารดาของเจ้าชายหลี่เหิง ยกย่องขึ้นเป็นมเหสีชั้น “เฟย” พระนางสิ้นพระชนม์เมื่อ พ.ศ. 1272 จากนั้นทรงสนิทเสน่หามเหสีแซ่หวู่มากที่สุด สถาปนาเป็น “ฮ่วยเฟย” มีเกียรติยศยิ่งกว่านางในคนอื่น ๆ ในขณะนั้น หวู่ฮ่วยเฟยสิ้นพระชนม์เมื่อ พ.ศ. 1280 พระเจ้าสวนจงอาลัยรักปิยมเหสีองค์นี้มาก ให้เฉลิมพระยศเป็น

เจินซุ่นสองเฮา (กัลยานุวัตรบรมราชเทวี) หลังจากนั้นไม่มีการสถาปนาของเฮาอีกเลยตลอดรัชกาล ต่อมาเมื่อ เจ้าชายหลี่เหิงได้เสวยราชย์เป็นพระเจ้าถังซู่จงได้สถาปนาพระราชชนนีอันเสด็จทิวงคตแล้วเป็นหยวนเสียนสองไทเฮา พระนางจึงอยู่ในฐานะสองเฮาของพระเจ้าสวนจงไปโดยปริยาย

ชื่อหวู่ฮ่วยเฟยนี้ภาษาจีนแต่จื๊อว่าบุฮุยซุย ตั้งแต่สิ้นพระนางไปแล้ว ไม่มีนางใดถูกพระทัยพระเจ้าสวนจงเลย พวกขันทีพยายามเสาะหาหญิงงามคนใหม่มาให้ดังที่นิยายอิงพงศาวดารจีนเรื่องซุ่ยถังเล่าไว้ว่า

“ขณะนั้นนางบุญชู (ห่วย่วยเพย) คลอดบุตรตกโลหิตไม่หยุด คลั่งเสียสติไปจนถึงแก่กรรม พระเจ้าเหียนจงเม้งตี้ (ถึงสวนจง) เสียพระทัยเศร้าโศกคิดถึงนางบุญชูเป็นอันมาก แลหาหญิงห้ามทั้งปวง พระองค์ก็ไม่ชอบพระทัย กอลักสือขันทีผู้ใหญ่เห็นพระเจ้าเหียนจงเม้งตี้ไม่สบายพระทัยดังนั้นก็เข้าไปทูลว่า ขอให้พระองค์มีตรารับสั่งให้ข้าพเจ้าไปเที่ยวหาสตรีรูปงามที่มีสติปัญญาในเมืองนอกเมืองมาปรนนิบัติพระองค์ ข้าพเจ้าจะไปเที่ยวหาหญิงรูปงามที่มีสติปัญญามาฉลองพระเดชพระคุณให้จงได้ พระเจ้าเหียนจงเม้งตี้จึงมีตรารับสั่งให้กอลักสือไป... กอลักสือเที่ยวเลือกหญิงในเมืองหลวง ไม่ได้ชอบใจแต่สักคนหนึ่ง ครั้นออกไปถึงบ้านนั้นตั้ง แขวงเมืองเฮงฮวยก้วย ได้ความว่ากังตองสุนมีบุตรสาวคนหนึ่งชื่อกังโซผินรูปร่างงาม”

**** เหมยเพย (บ่วยฮุย) หญิงงามผู้อำภัพ คู่ปรับหยางก้วยเพย ****

ชื่อกังโซผินนี้เป็นภาษาแต้จิ๋ว จีนกลางว่าเจียงโซผิน นางเป็นชาวเมืองผู่เถียน มณฑลชกเกี้ยน (ฝูเจี้ยน) รูปร่างงดงาม แดกจกานทั้งจิตรกรรม ดนตรี กวีนิพนธ์ หมดล้นและการขับร้องฟ้อนรำ มีนิสัยชอบดอกเหมยหรือดอกบ่วยเป็นพิเศษ ในเรื่องซุ้ยถังกล่าวว่าขณะอายุเพียง 16 ปี บทกวีของเธอโด่งดังแพร่

หลายออกไปถึงแปดบท ในปิ่นเองก็ถูกคัดส่งเข้าในวัง ด้วยความสามารถทางกวีนิพนธ์และศิลปะแขนงต่าง ๆ จึงเป็นที่โปรดปรานของพระเจ้าสวนจงเป็นพิเศษ เรื่องซุ้ยถังฉบับแปลภาษาไทยได้แต่งเติมความซึ่งไม่มีในภาษาจีนลงไปว่า

“ครั้นพระเจ้าเหียนจงเม้งตี้เสวยสุราแล้วก็จูงนางโซผินเข้าไปในที่พระบรรทม พระเจ้าเหียนจงเม้งตี้ดำริว่านางโซผินเป็นสาวยังไม่เคย แต่พระเจ้าเหียนจงเม้งตี้กำเริบด้วยความกำหนัดกล้า ก็กระทำหักหาญโดยกำลังเมา นางโซผินก็สูดกลิ่นความเจ็บให้ตามพระทัย พระเจ้าเหียนจงเม้งตี้ทรงพระเมตตานางโซผินมาก”

ด้วยเหตุที่นางชอบดอกเหมย (บ่วย) เป็นพิเศษ พระเจ้าสวนจงจึงพระราชทานสมญาว่า “เหมยเพย” (แต้จิ๋วว่าบ่วยฮุย) หมายถึง “พระเทวีดอกเหมย” เรื่องซุ้ยถังกล่าวถึงความโปรดปรานที่ทรงมีต่อพระมเหสีองค์นี้ว่า

อยู่มาวันหนึ่งพระเจ้าเหียนจงเม้งตี้เสด็จออกขุนนางกลับเข้าไปข้างในเห็นนางโซผินนั่งดูคำโคลงที่กล่าวสรรเสริญต้นบวยฮวย ก็ทราบที่นางโซผินรักต้นบวยฮวย จึงประทานชื่อเสียใหม่ว่านางบวยฮุย แล้วรับสั่งให้ปลูกต้นบวยฮวยไว้ที่ในตำหนักทุกแห่ง สำหรับให้นางโซผินชมเล่น

ครั้นอยู่มาวันหนึ่งพระเจ้าเหียนจงเม้งตี้พานางไปเที่ยวชมสวนดอกไม้ จึงตรัสว่า “ฤดูนี้ก็ไม่สู้ร้อน สู้เย็น ดอกบวยฮวยกำลังบาน มีกลิ่นหอมตระหลบขึ้นใจเหมือน

กลิ่นตัวเจ้า เรามีความสุขใจนัก ทำอย่างไรคนทั้งปวงจึงจะรู้ว่า เจ้านี้ถึงไม่ได้แต่งตัวก็ยังมีรูปร่างงดงามกว่าคนทั้งปวง”

นางบวยฮุยทูลว่า “ความงดงามของข้าพระองค์เปรียบเหมือนหนึ่งดอกบัว เมื่อเวลาบานมีกลิ่นหอมอยู่พระองค์ก็มีความยินดี ถ้าข้าพระองค์เหี่ยวแห้งโรยร่วงไปแล้ว พระองค์ก็จะเบื่อหน่ายเกลียดชังไป ดอกบัวที่เหี่ยวแห้งนั้นเขาก็จะเอาไปทิ้งเสีย ดอกไม้อื่นใดเมื่อแรกบานมีกลิ่นหอม เขาก็เอามาถวายให้พระองค์ชมชมต่อไปอีก”

พระเจ้าเหียนจงเม้งตี้จึงตรัสว่า “ถ้าเรามีใจเหมือนเจ้าว่าแล้ว ขอให้เทพดาเจ้าของดอกไม้จงเป็นพยานด้วย”

นางบวยฮุยจึงทูลว่า “ขอย่าให้พระองค์ลืมน้อย

คำอันนี้เสีย ถ้าพระองค์ไม่ลืมถ้อยคำอันนี้แล้ว ถึงตัวข้าพระองค์นี้จะย่อยยับประการใด ก็ขอจงลงพระเดชพระคุณพระองค์จนกว่าชีวิตจะหาไม่”

แต่เหมยงามจากแดนใต้ดอกนี้เป็นที่โปรดปรานอยู่เพียงปีเดียว ก็ต้องถูกระด้างกาลไฟเบียดตกไป
“กระด้างกาลไฟดอกนี่คือหยางกุ้ยเฟยนั่นเอง”

** กำเนิดหยางกุ้ยเฟย **

หยางกุ้ยเฟยเป็นชื่อเรียกตามตำแหน่งเมื่อเป็นที่โปรดปรานแล้ว นางมีชื่อตัวว่าหยางยวี่หวน (เสียง “ยว” ควบกัน) เขียนด้วยอักษรโรมันระบบปักกิ่งว่า Yaung Yu-huan คนไทยอาจออกเสียงตามความสะกดกลืนเป็น “หยางยู่หวน” หรือ “หยางยี่หวน” เพื่อความสะดวกจึงขอเรียกตามชื่อที่แพร่หลายว่า หยางกุ้ยเฟย แต่จี้วว่าเอี้ยกุยฮุย แซ่หยางก็คือแซ่เอี้ยหรือแซ่เอี้ยนนั่นเอง

หยางกุ้ยเฟยเป็นชาวบ้านหย่งเล่อเมืองผู่โจว (ปัจจุบันคืออำเภอหย่งจี้ มณฑลส่านซี) เกิดที่เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวนเมื่อ พ.ศ. 1262 กำพร้าบิดาแต่เยาว์วัยจึงไปอาศัยอยู่กับอาชื้อ หยางสวนกุย ชีวิตวัยเด็กค่อนข้างลำบาก แต่โตขึ้นก็ยิ่งสวขึ้นทุกวัน อีกทั้งเชี่ยวชาญการขับร้องพ็อนร่ำทำดนตรี

หนังสือบางเล่มกล่าวว่า หยางสวนกุยชอบพอกับจางอี้จื้อหนุ่มคนโปรดของบูเช็กเทียน เมื่อสิ้นแผ่นดิน

บูเช็กเทียน จางอี้จื้อและครอบครัวถูกประหาร หยางสวนกุยได้หลบช่วยเหลือเอาบุตรคนหนึ่งของจางอี้จื้อมาเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรมชื่อหยางจาว หยางจาวรูปร่างสง่างามเหมือนบิดา ขำนาญการขี่ม้า ชนไก่และสุรนาฬิกาพอหยางกุ้ยเฟยแรกจรันดรณวัยก็ลักลอบได้เสียกับลูกผู้พี่ผู้น้องต่างสายเลือดคนนี้ ต่อมาในปี พ.ศ. 1278 หยางสวนกุยก็นำหลานสาวคนสวยไปถวายเป็นชายาไว้ฉ้อง (ไว้ฉ้อง)

ไว้ฉ้องมีพระนามว่าหลี่เม่า เป็นพระราชโอรสองค์ที่ 18 ของถังสวนจง ประสูติแต่ท้าวฮุยเฟยเมเหลียงองค์โปรด เมื่อรัชทายาททำความผิดถูกปลด ไว้ฉ้องอยู่ในข่ายที่จะได้รับสถาปนาแทน แต่เผอิญท้าวฮุยเฟยสิ้นพระชนม์ พระเจ้าสวนจงจึงระงับการสถาปนารัชทายาทไว้

** หยางกุ้ยเฟยเข้าสู่ราชสำนัก **

ตั้งแต่เริ่มศักราชเทียนเป่า (พ.ศ. 1285) ราชสำนักก็เริ่มฟอนพะ พระเจ้าสวนจงไม่เอาใจใส่ราชการฝักใฝ่แต่สุรานารี แซ่มา ชนไก่และกัณฑ์จืด หนุ่มเสเพลผู้เชี่ยวชาญบายนุขเหล่านี้ได้รับแต่งตั้งเป็นขุนนางมีศักดิ์ จนถึงกับมีเพลงชาวบ้านร้องว่า “มีลูกชายไม่ต้องเพียรเรียนวิชา หัดขี่ม้าชนไก่เป็นได้ดี” ด้วยจิตใจที่ใฝ่หาหญิงงามอยู่มิได้ขาด จึงเป็นโอกาสให้สาวงามหยางยวี่หวนได้เข้าสู่ราชสำนัก

พระเจ้าสวนจงได้ข่าวว่า ไว้ฉ้องมีชายารูปร่างก็ใคร่จะยลโฉม จึงรับสั่งให้พระราชโอรสองค์นี้พานางเข้าเฝ้า มีพระราชานุญาตให้นางลงอาบน้ำในสระหวัซิงบนเขาหัวซานได้ สระนี้เป็นบ่อน้ำพุร้อนส่วนพระองค์

ผู้ที่ลงอาบได้ต้องได้รับพระราชานุญาตก่อน ความผิดฉดอรรชของนาง เมื่อยามขึ้นจากสระทำให้พระเจ้าสวนจงตะลึง ปองปรารณนางขึ้นมาทันที

ถึงตอนนี้ความงามของเธอกลายเป็นเหยื่อสังเวท ความปรารณาของชายสองคนไปทันที ทั้งสามีก่ำและสามีมใหม่ต่างได้ประโยชน์จากความงามของนาง

พระเจ้าสวนจงปรารณาจะครอบครองความงามของนาง จึงตรัสขอจากพระราชโอรส ไว้ฉ้องหวังได้ตำแหน่งรัชทายาทจึงสนองพระราชประสงค์พระชนกนาถ

ทว่าผลสุดท้ายความใฝ่ฝันของไว้ฉ้องก็เป็นฝันค้าง ไม่ได้รับสถาปนาเป็นรัชทายาทแต่อย่างใด พระเจ้าสวนจงเพียงส่งสาวสกุลเว่ยธิดาของสมุหราชองครักษ์

มาพระราชทานให้เป็นชายาใหม่เท่านั้น

พระเจ้าสวนจงให้หยางก๊วยเพยออกบวชเป็นนักพรตหญิงระยะหนึ่ง มีสมณฉายาว่า “ไท่เจิน” แปลว่า “มหาสัจจะ” จากนั้นก็สึกมาถวายตัว เมื่อโคแก่เจอหญ้าอ่อนที่แพรวพราวด้วยชั้นเชิงของกระดังงาลนไฟ

พระเจ้าสวนจงก็ลุ่มหลงนางอย่างหนัก ปี พ.ศ. 1288 สถาปนานางเป็น “ก๊วยเพย” ทั้งพระราชทานเกียรติและเครื่องประกอบยศเสมอด้วยสองเสนาทุกประการ ขณะนั้นนางอายุ 26 ปี พระเจ้าสวนจงมีพระชนมายุ 60 พรรษา

**** ความงามของหยางก๊วยเพย ****

เสน่ห์ประการแรกของหยางก๊วยเพยที่ดึงดูดใจพระเจ้าดังสวนจงก็คือนางมีรูปโฉมละม้ายมั่นหู่ผู้เพย จึงสมปรารถนาที่พระองค์ใฝ่หามานาน

คุณสมบัติประการต่อไป คือ นางเป็นคนฉลาดช่างเอาอกเอาใจคน มีจิตมารยาธยาวยาวใจ ที่สำคัญคือเชี่ยวชาญการดนตรี ขับร้องและพ้อนรำ ทั้งแต่งกวีนิพนธ์ได้ดี พระเจ้าสวนจงโปรดดนตรีและการละครมาก เมื่อเจอคนที่มีรสนิยมตรงกัน จึงทรงเสนาหาเป็นพิเศษ

คุณลักษณะอีกประการหนึ่งที่ทำให้หยางก๊วยเพยต่างจากสตรีอื่นคือ มเหสีองค์อื่นล้วนมีชาติตระกูลสูง เช่น หู่ผู้เพยนั้นเป็นพระญาติร่วมราชตระกูลกับพระนางบูเช็กเทียน แต่หยางก๊วยเพยมาจากตระกูลขุนนางชั้นต่ำ บิดาเป็นเพียงขุนนางท้องถิ่นในมณฑลเสฉวน บุคลิกของหยางก๊วยเพยจึงอาจเป็นความแปลกใหม่ ประทับใจพระเจ้าสวนจงเป็นพิเศษ

เสน่ห์สำคัญประการหนึ่งก็คือ นางชำนาญ

**ด้วยโฉมงามตามกำเนิดเริดเองยาก
เพียงชะม้ายอายุสรวลแสนยวนยล**

ในการใช้เครื่องหอมการประพินโฉมและการแต่งกายให้ชายลุ่มหลงเป็นพิเศษ

นิยายสมัยราชวงศ์ถังบรรยายถึงสตรีชาววังว่า ใฝ่หมกมุ่นสูงเพื่อประดับเพชรนิลจินดา สวมกระโปรงยาว มีสายคาดเหนืออก ชายผ้าคล้องไหล่ยาวลากพื้นนิยมใช้เครื่องหอมทาตัว เขียนคิ้วปลายชี้ขึ้น ทาแก้มสีแดงแต้มสีเหลืองกลางหน้าผาก นิยมขี้ม้ามและเดินระบำจังหวะเร็ว อันเป็นระบำแบบแคว้นทางตะวันตกของจีน เมื่อหยางก๊วยเพยเข้าวัง นางชำนาญการพ้อนรำแบบนี้และเชี่ยวชาญการปรุงเครื่องหอมอบร่างกายจากดอกไม้ นานาชนิด ในนิทานชาวบ้านกล่าวว่าหยางก๊วยเพยเป็นผู้คิดค้นแป้งหอมและเครื่องสำอางประพินโฉมขึ้น

เสน่ห์สำคัญยิ่งของนางก็คือ รูปโฉมที่งามเลิศล้ำเหนือหญิงทั้งปวงในแผ่นดิน

ป้อจู่อี้ (พ.ศ. 1315-1398) กวีเอกผู้เกิดหลังมรณกรรมของนางเพียง 16 ปี พรรณนาความงามของหยางก๊วยเพยไว้อย่างคมคายกะทัดรัดไพเราะยิ่งว่า

**วันสรรผากเฝ้าใกล้ในเรือนต้น
สาววิมลหวังในไร้ลี**

**** ดอกโบตั๋นสัญลักษณ์ความงามของหยางก๊วยเพย ****

หลักฐานความงามของหยางก๊วยเพยที่น่าเชื่อถือที่สุดคือบทกวีของหลี่ ป้อ (พ.ศ. 1244-1305) รัตนกวีผู้ได้รับราชการอยู่กับพระเจ้าสวนจง ได้เคยพบเห็นหยางก๊วยเพยอยู่เสมอ

วันหนึ่งพระเจ้าสวนจงเสด็จประพาสอุทยาน

พร้อมด้วยข้าราชการบริวาร ขณะนั้นเป็นวสันตฤดู มวลบุปผชาติบานสะพรั่งงามตา โดยเฉพาะอย่างยิ่งโบตั๋น อันเป็นราชินีของมวลบุปผามาลีจีน บรรยายากศแสนรื่นรมย์ หล่อกุญเหนียนนักดนตรีเอกคู่พระทัยได้แต่งทำนองเพลงใหม่ขึ้นถวาย พระเจ้าสวนจงรับสั่งให้ตามหลี่ ป้อ

รัตนกวีผู้ไร้เทียมทานมาแต่งเนื้อร้องสำหรับเพลงนั้นทันที ผกาจามข้อหนึ่งในอุทยานวรรณคดีจีน มีใจความชม
หลี่ ป๋อกี้แต่งถวายได้อย่างรวดเร็วและไพเราะยิ่ง เป็น โคมหยางก้วยเพียวว่า

ลำนำนานดาภิรมย์

บทหนึ่ง

เมฆชวนคิดภูษาผกาจิตวรรณ⁽¹⁾

แม้มิสบบนเขาเหล่าหยกนิล

ลมวสันต์โลมเจลิยงพรางหยาดสินธุ์⁽²⁾

พบในถิ่นแท่นมณีศรีจันทร์⁽³⁾

บทสอง

ผกาอรั้งงามเหมยต้องผ่องสุคันธ์⁽⁴⁾

ในวังอันจะสรรใครเทียบงามอน

อันเมฆฝนวสันกระสันหลอน⁽⁵⁾

สงสารอรเพยเอียนเพียรเสริมมวล⁽⁶⁾

บทสาม

สุมาลีศรีพุดคู่ชวนชม

เพื่อคลายคลีที่วสันต์พารัญจน

ชโนดมพิศพรึมได้ยัมสรวล

โอบองค์อวลอิงสลาภาสาตราตะครี⁽⁷⁾

คำอธิบายเพิ่มเติม

- (1) เห็นปุยมะพร้าว ชวนให้คิดถึงอาภรณ์ที่พระนางสวมใส่ เห็นดอกไม้ชวนให้คิดถึงพระจริยของพระนาง
- (2) ลมวสันต์โชยต้องเจลิยงพลับพลาที่ประทับ หยาดน้ำค้างพรางพรายงามสดชื่น
- (3) เขาเหล่าหยกนิลคือแดนสวรรค์ แท่นมณีศรีจันทร์คือตำหนักของซีหวางหมู่เทพมารดรในแดนสวรรค์ สองวรรคนี้เป็นความเปรียบชมว่า หญิงงามอย่างหยางก้วยเพียหากหาไม่พบบนเขาหยก ก็จะได้พบในตำหนักของเทพมารดรเท่านั้น นั่นก็คือหยางก้วยเพียงามราวกับเทพธิดาผู้เลอเลิศ
- (4) ดอกโบตั๋นต้องหยาดน้ำค้างก็ยิ่งงามผุดผ่องและหอมจรรเจริญยิ่งขึ้น โบตั๋นเป็นสัญลักษณ์แทนหยางก้วยเพียซึ่งงามและมีเสน่ห์ยิ่งขึ้นเพราะได้รับพระมหากรุณาธิคุณ
- (5) เมฆฝนวสันเป็นการเฝ้าความ (Allusion) ถึงกวีนิพนธ์เรื่องเกาถังฟูของซ่งชู่ กวีเอกตอนปลายยุคจันกั๋ว บทกวีเรื่องนี้กล่าวถึงราชินีเซียงอ๋องประพาสนอกเกาถังซึ่งอยู่ในหนองเมฆสุมิน แล้วทรงพระสุมินว่า มีอุปสรรคร่วมบรรทม ตอนจะจากไปเทพอัปสรทูลว่า นางอยู่ที่โหล่เขาด้านตะวันตกของเขาวูซัน ยามอรุณเป็นเมฆคลา ยามสายเป็นฝนโคล คนรุ่นหลังเมื่อกล่าวถึงการสมสู่พิสมัยของชายหญิงมักใช้คำว่า “เกาถัง” หรือ “วูซัน” เป็นสัญลักษณ์ วรรคนี้หลี่ ป๋อกี้หมายความว่า เรื่องเมฆฝนวสันเป็น เพียงความฝันหลอนให้ปั่นป่วนพระทัยกษัตริย์โบราณเท่านั้น แต่ที่พระเจ้าถังสวจนได้ครองพระนางหยางก้วยเพีย ผู้งามดังเทพอัปสรนี้เป็นความจริง
- (6) เพยเอียนเป็นหญิงงามสมัยราชวงศ์ฮั่น พระเจ้าฮั่นเจิงตีโปรดปรานนางมาก แต่งตั้งเป็นจาวหยี ตามประวัติกล่าวว่า นางมีรูปร่างอรชรอ่อนแอและทำเล็ก จนสามารถขึ้นไประย้าอยู่บนฝ่ามือชายร่างกำยำได้ วรรคนี้หลี่ ป๋อกี้กล่าวว่า เจ้าเพยเอียนผู้เป็นเอกในราชวงศ์ฮั่น ยังต้องแต่งเติมเสริมงาม จึงไม่อาจเทียบกับหยางก้วยเพียผู้ “งามตามธรรมชาติพิลาสล้ำ” ได้
- (7) สลากคือไม้ระแนงที่ดีเป็นลูกกระเบียง ตรีครีคือไม้กฤษณา ใจความสองวรรคนี้กล่าวว่า ความงามสดชื่นของवलันตฤตาทำให้พระเจ้าสวจนจรรเจริญใจ จนต้องโอบหยางก้วยเพีย อิงสลากลูกกระเบียงซึ่งทำด้วยไม้กฤษณา ชมความงามสดชื่นของธรรมชาติด้วยกัน ไม่ยอมเสด็จเข้าพระที่ วสันต์อันสดชื่นของจีนมีช่วงเวลาสั้น จึงต้องรีบตัดดวงความสุขให้ทันฤดูกาล

พอแต่งเสร็จหลักฤษเหนียนคิดกรเอกเป็นผู้ขับร้องเพลงนี้เอง พระเจ้าสวนจงทรงผิวขลุ่ยหยกคลอหยางก้วยเพยถือด้วยรัตนากิจวารุณีจากซีเหลียง ทั้งพระราชและพระเทวีต่างพอพระทัยในบทกล่าวน่าสลดความงามนี้สามบทนี้มาก

ในนิทานชาวบ้านกล่าวว่า ขณะหยางก้วยเพยประพาสอุทยานนี้ บุพผานาพาพรณต่างทูลกลับเก็บโฉมไม่กล้าบานชื่นประชันนาง ความงามของนางเลิศล้ำจนมวลมาลัยอมสยบ

ด้วยเสน่หานานับการและความงามอันไร้ผู้เทียมถึง พระเจ้าถึงสวนจงจึงลุ่มหลงนาง จนแรมร้างท่าแห่งเมยเพยไป อาจารย์สุกิจ นิมนานเหมินทร์ เปรียบเทียบไว้อย่างน่าฟังว่า

นางบวยสุย (เหมยเพย) หรือ Plum Blossom ผู้นี้ คงจะมีคุณภาพแบบนางแก้วกิริยาในขุนช้างขุนแผน แม้จะน่ารักน่าเอ็นดูสักเท่าไร ชายก็ไม่ลุ่มหลงแม้วันทองกระดองเต๋อานาเป็นแน่

** กระด้างจาประการมคมกวีเหมย **

พระเจ้าสวนจง “นิราศร้างท่าแห่งเส่นหา” เหมยเพยมานาน แต่แล้ววันหนึ่งเหมยงามกับกระด้างจาลนไฟก็ได้พบกัน พระเจ้าสวนจงทรงแนะนำให้นางรู้จักและผูกไมตรีกัน ทรงขอให้เหมยเพยแต่งบทกวี “รับน้อง” จนในที่สุดเกิดศึกกวีหญิงหน้าพระที่นั่งขึ้น เรื่องชุลยถึง

ฉบับแปลในรัชกาลที่ 5 บรรยายเหตุการณ์ไว้อย่างน่าอ่าน ชื่อตัวละครเป็นภาษาแต่จิวหมด เหมยเพยเป็นบวยสุย หยางก้วยเพยเป็นเอียกฤษฎี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

พระเจ้าเหียนจงเม่งตี้จึงตรัสกับนางบวยสุยว่า “เจ้ามีสติปัญญาทำหนังสือดี จงทำคำเพลงชมนางเอียกฤษฎีสักบทหนึ่ง” นางบวยสุยทูลว่า “คำเพลงที่ข้าพระองค์จะทำนั้นจะไม่เพราะ แล้วถ้อยคำไม่ตรงตามถึงรูปนางเอียกฤษฎี รูปนางเอียกฤษฎีจะงามเกินคำเพลงไปอีก” นางเอียกฤษฎีจึงว่า “ตัวข้าพเจ้านี้เปรียบเหมือนต้นไม้ ที่เขาไม่นับถือ ไม่ควรที่พระมเหสีจะมากล่าวยกยอให้เกินไป” พระเจ้าเหียนจงจึงตรัสว่า เจ้าสองคนนี้อย่าพูดจาถ่อมตัวเสีย แล้วรับสั่งให้นางพนักงานเอาแพรสีแดงมาผืนหนึ่ง มาวางลงบนโต๊ะตรงหน้านางบวยสุย นางบวยสุยก็เขียนคำเพลงถวายบทหนึ่ง พระเจ้าเหียนจงเม่งตี้สรรเสริญว่าคำเพลงนี้ดี จึงเอาหนังสือกับคำเพลงนั้นส่งให้นางเอียกฤษฎี นางเอียกฤษฎีดูแล้วคิดแต่ในใจว่า คำเพลงนี้ดีก็จริงอยู่แต่ว่ากล่าวเป็นสำนวนมาก คำตันนั้นว่าเรามาแต่เมืองซีอี่ ท่อนกลางเปรียบเราเหมือนดอกไม้ที่ขอกข้าแล้ว ท่อนปลายขอเราว่าอ้วนพี เราก็คิดจะทำตอบบ้างดูเขาจะว่าประการใด คิดแล้วจึงว่า “ท่านมเหสีนี้รูปร่างงดงามกว่าคนทั้งแผ่นดิน ข้าพเจ้าจะขอทำคำเพลงสรรเสริญตอบท่าน ท่านจะให้ทำหรือไม่” นางบวยสุยจึงตอบว่า “ข้าไม่ใช้พระมเหสี อย่ามาเรียกข้าให้เกินไป เมื่อถ้อยคำสติปัญญาเจ้าดีอย่างไร จะทำก็ทำไปเถิด” นางเอียกฤษฎีจึงเขียนคำเพลงลงในแพรแดงต่อกับคำเพลงของนางบวยสุย แล้วถวายให้พระเจ้าเหียนจงเม่งตี้ทอดพระเนตร พระเจ้าเหียนจงเม่งตี้สรรเสริญว่า “ปัญญาเจ้านี้อย่างไรคำกล่าวก็ดี” จึงเอาคำเพลงอันนั้นส่งให้นางบวยสุย นางบวยสุยรับมาดูแล้วคิดในใจว่า “คำเพลงของนางเอียกฤษฎีท่อนต้นว่าเป็นคนบ้านนอก ท่อนกลางนั้นเปรียบเราว่า เหมือนดอกไม้ยังไม่ควรจะบานก็มาชิงบานเสียก่อน ท่อนปลายว่าเพราะเหตุดังนี้รูปร่างจึงได้ผอมไป” นางบวยสุยอ่านคำเพลงแล้ว ต่างคนหน้าตึงขึ้นทั้งสองคน

แม้จะผ่านวสันตฤดูมานาน แต่นางก็ยังคงงามอยู่ทว่าเป็นความงามแบบอ่อนแอไม่จุใจชาย คล้ายดอกเหมยท่ามกลางหิมะ แผ่ความหมายหยาบคายว่าผอม ไม่เข้ายวนใจ เหมยเป็นดอกไม้ที่บานตั้งแต่ปลายฤดูหนาว ก่อนบุปผามาลีอื่น เมื่อเหมยบานเป็นสัญญาณว่าสันตฤดูใกล้จะมาถึง พอสมฤดูใบไม้ผลิโชยเต็มที่เหมยก็ร่วงโรยในขณะที่ดอกไม้อื่นเบ่งบานวรรณคดี “ลมวิสาขมาแสนอาลัย จึงมิได้บานแข่งบุปผาบรรดามี” หมายความว่าน่าสงสารดอกเหมยที่ลมฤดูใบไม้ผลิมาถึงเร็ว ทำให้บุปผาเหล่านั้นต้องโศกอาลัยที่ตนไม่มีโอกาส

บานแข่งบุปผานานาพันธุ์ในวสันตฤดู เป็นการเยาะเย้ยเหมยเพ้อหรือบวยสุขว่า ล่วงวัยไม่มีโอกาสแข่งขันกับใครอีกความจริงเหมยเพ้ออ่อนวัยกว่าหยางกุ้ยเฟย แต่ถวายเป็นก่อนตั้งแต่เริ่มสาวจึงซุบไตรมาส สิ้นความกำัดนำเขยชมค่าประพันธ์ประเภทชื่อของจีนนั้นนิยมกล่าวสั้น ๆ แนะนำให้ผู้อ่านตีความเอง

อาจารย์สุกิจ นิมมานเหมินทร์ ได้แปลกวีนิพนธ์สองบทนี้ใหม่ พร้อมทั้งได้แสดงต้นฉบับภาษาอังกฤษเปรียบเทียบกับไว้ด้วยดังนี้

คำของบวยสุข

Like the Peak of Wu constantly imbracing the clouds of Ch'u,
His Majesty is ever feasting with thee in the Jade Pavilion.
Whose face could compare with thine, so beautiful and full as the Moon?
Indeed, half the Emperor's flowery land is sacrificed for thee.

“พระสุเมรุเอนตระหวัดรัดกลุ่มเมฆ
เหมือนองค์เอกจักรพรรดิราชวงศ์หลี่
เสวยสุขแสนสำทับเทวี
ในปรางค์รัตนวิสุทธิกษิพมาน
งามลักษณะงามพัศตร์เพียงจันทร์เพ็ญ
เกลากลมเด่นโด่งผ่านภาสสถาน
หน้าไหนหรือจะกล้ามาเทียบทาน
ถึงดวงมัลย์ครึ่งค่อนรัฐไม่ทัดเอ๋ย”

ก็เมื่อบวยสุขขอค่อนเธอว่าอ้วน หน้ากลมเป็นพระจันทร์วันเพ็ญเช่นนี้แล้วก็ยอมจะเหมือน “ไฟฟ้ามาจีใจ” ประดุจ “บุรุษเอาพะเนินเหล็กมาตีที่ยืนดหาง

พญานาคราช” ซึ่งกรณีนี้เป็นแต่เพียงนางนาคเท่านั้นเอง ดังนั้นแม้กาลโยหกเอี้ยกุยสุยจึงดีได้มาด้วยคารมอันเผ็ดร้อนว่า

Through many winters thy beautiful remains unchanges,
It is like the plum blossom, so delicate and incomparable.
But hast thou not inhaled the spring air too soon?
How can such and ordinary flower as I compare with thee?

“เหมันต์กาลผ่านพ้นหลายสมัย
แต่ความงามทราวยังคงอยู่
เช่นดอกบ๊วยสวยสง่าน่าเอ็นดู
ไม่มีคู่แข่งชั้นประชันชิด
โฉมใจเจ้าจึงไม่ดรอนห้อย
มาด่วนปล่อยภรรยาจนกลีบบิด
อันตัวเราเหมือนบุปผาไม่น่าพิศ
ไหนจะคิดเฝอยเทียบเปรียบเจ้าเอ๋ย”

คำแปลภาษาอังกฤษสองบทนี้มีใจความคลาดเคลื่อนขาดหายไปจากฉบับภาษาจีนบ้าง วรรคแรกของเหมยเพยนั้นความหมายในเชิงเสียดสีหายไป การชมความงามของหยางกุ้ยเพยในฉบับภาษาจีนกล่าวว่าผิวผุดผ่อง

รูปร่างงามเหมือนพระจันทร์ แต่ในฉบับภาษาอังกฤษกลายเป็นหน้าเหมือนดวงจันทร์ วรรคแรกของหยางกุ้ยเพยถูกลบไปไม่ผลิกลายเป็นฤดูหนาว วรรคสุดท้ายในภาษาจีนมีความว่า ดอกเหมยหมดโอกาสประชันโฉมกับดอกไม้อื่น แต่ฉบับภาษาอังกฤษกลายเป็นเอี้ยกุ้ยซุยไม่กล้าแข่งความงามกับบวยซุย

ความคลาดเคลื่อนของฉบับภาษาอังกฤษ ทำให้กลอนของอาจารย์สุกิจมีใจความบางตอนห่างไกลออกไปจากภาษาจีน การเสียดสีว่าหยางกุ้ยเพยอ้วนนั้น

ฉบับภาษาจีนอยู่ในวรรคท้าย ที่ว่า “ครึ่งรู้นั้นเพื่อพัวเพียงผู้เดียว” แต่ในกลอนอาจารย์สุกิจไปอยู่ที่หน้ากลอนเหมือนดวงจันทร์ซึ่งไม่มีในฉบับภาษาจีน ที่ออกไปไกลที่สุดจนออกนอกกรอบ “ชนบ” ของกวีนิพนธ์ประเภทชื่อของจีนก็คือ “มาด่วนปล่อยภรรยาจนกลีบบิด” เพราะฉบับภาษาจีนมีใจความทำนองว่า ดอกเหมยบานเร็ว ก็เลยร่วงโรยก่อน ไม่ใช่ออกพองเฟ้นในเชิงประเพณี ทั้งนี้เพราะท่านคงเชื่อตามเรื่องราวตอนเหมยเพยถวายตัวคืนแรกซึ่งผู้แปลของไทยแต่งเติมเข้ามาดังกล่าวแล้วข้างต้น

อย่างไรก็ดีกลอนสองบทของอาจารย์สุกิจนี้ไพเราะนัก มีรสความงามตามธรรมเนียมนิยมของกวีนิพนธ์ไทย ชดเชยรสความงามอย่างจีนที่ขาดหายไปอย่างน่าชื่นชมยิ่ง

** อมตะนิพนธ์ของเหมยเพย **

นับแต่ประศกรมกวีกันแล้ว หยางกุ้ยเพยก็พยายามกีดกัน ไม่ให้พระเจ้าสวนจงเสด็จไปหาเหมยเพย พระเจ้าสวนจงหลงใหลนางจนกลายเป็นผัวแก่กลัวเมียสาว ไม่กล้าไปเยี่ยมเยือนเหมยเพย ปล่อยให้นางอยู่ที่ตำหนักข้างหยาง อันกว้างใหญ่อย่างอ้างว้างเดียวดาย กลายเป็นภาวะ “ถูกจำขังอยู่วังใน”

วันหนึ่งมีทูตต่างประเทศนำเพชรพลอยจำนวนมากถวาย พระเจ้าสวนจงคัดเลือกเม็ดที่งามพิเศษได้ห่อหนึ่ง มอบให้ขันทีนำไปให้เหมยเพย นางถวายกลับคืนมาพร้อมกับเศษเครื่องประดับและผ้าเช็ดหน้าไหมขัดน้ำตา ทั้งมีกวีนิพนธ์แนบมาด้วยบทหนึ่งดังนี้

ทูลสนองเมื่อพระราชทานมณี
ใบหลิวคิ้วคู่เรือพู่กัน⁽¹⁾ **เศษปลิ้นธน์ผสมขับปี่ขับแพรไหม⁽²⁾**
ประตวยาวหมดคราวเสริมนวลใย⁽³⁾ **ฤๅต้องใช้ไพฑูรย์กลิ่นวังเวง⁽⁴⁾**

พระเจ้าดังสวนจงได้ทอดพระเนตรกวีนิพนธ์ของ
 เหมยเพยแล้ว สงสารและชื่นชมสติปัญญานางมาก ลัง
 ให้กรมดุริยางค์แต่งเพลงทำนองใหม่ สำหรับใช้ขับร้อง
 กวีนิพนธ์บทนี้ ตั้งชื่อเพลงว่า “**พลอยห่อหนึ่ง**” เรื่อง
 ชยถึงกล่าวถึงเหตุการณ์ตอนนั้นว่า

พระเจ้าเหียนจงเม้งตี้ ทอดพระเนตรคำเพลง
 นั้นแล้วก็ไม่สบายพระทัย พระเจ้าเหียนจงเม้งตี้โปรด
 คำเพลงนั้น จึงให้พวกที่ขับร้องเอาคำเพลงนั้นขับร้อง
 แล้วประทานชื่อเพลงนั้นชื่อเพลงเพชรพลอย

** พ่อแม่ทั่วไปในใต้ฟ้า ไม่ปรารถนาบุตรชายหมายบุตรี **

คำอธิบายเพิ่มเติม

- (1) วรคณีนีหมายความว่า คิ้วงามเหมือนใบหลิวของนางเรือจ้างการแค้นแต่งไปนานแล้ว
- (2) มีแต่เครื่องประดับที่ขรุขระแตกหักและผ้าแพรไหมชิ้นน้ำตาเหลืออยู่เท่านั้น ขับปี่แปลว่าน้ำตา
- (3) “**ประตวยาว**” เป็นการแสดงความถึงตำนานรักของพระเจ้าฮั่นหวู่ดีกับเจินฮงเฮา ผู้มีนามเดิมว่าเจินอาเจียว

พระเจ้าฮั่นหวู่ดีมีพระนามเดิมว่าหลิวเซอะ เมื่อยังทรงพระเยาว์ เสด็จไปเที่ยวที่ตำหนักของจางกงจู่ (เจ้าหญิงใหญ่)
 กนิษฐาของพระชนกนางอยู่เสมอ วันหนึ่งจางกงจู่จุ่มเจ้าชายหลิวเซอะไว้บน พระเพลาและตรัสล่อว่า “**หลานอยากได้เมียสักคนไหม?**”
 หลานซึ่มาทางธิดาของตนว่า “**อาเจียวเป็นไ?**” เจ้าชายเซอะยิ้มตอบว่า “**ถ้าได้น้องอาเจียว หลานจะสร้างเรือนทองไว้ถนอมน้องที่**
เดียว” จางกงจู่พอพระทัยและโปรดปรานหลานคนนี้มาก จึงช่วยสนับสนุนจนเจ้าชายเซอะได้เป็นรัชทายาท ความจริงเจ้าชายมีโอกาสนี้
 น้อยมาก เพราะเป็นพระราชโอรสองค์ที่เก้า

ด้วยเหตุนี้เจ้าชายเซอะจึงรักอาเจียวมาก เมื่อได้ครองราชย์ก็สถาปนาพระชายาเจินอาเจียวเป็นของเฮา

เจินฮงเฮาเป็นที่โปรดปรานอยู่สิบปี แต่ไม่มีพระราชโอรส ทั้งมีนิสัยหึงหวงมาก พระเจ้าฮั่นหวู่ดีจึงเปลี่ยนพระทัย
 โปรดปรานพระสนมเว่ยซู่ฟู่ ทั้งยังรับสั่งให้เจินฮงเฮาย้ายไปประทับในปราสาทจางเหมิน (ปราสาทประตวยาว) อย่างเย็บเหงาเปล่า
 เปลี่ยว

ต่อมาเจินฮงเฮาทรงทราบว่พระเจ้าฮั่นหวู่ดีโปรดอ่านบทกวีของซือหม่าเซียงหยู กวีเอกในยุคนั้นจึงเอาทองร้อยตำลึง
 ไปกำนัลเป็นค่าสุรา ขอให้กวีเอกผู้นี้แต่งบทกวีพรรณนาความทุกข์ทรมานของพระนางที่ต้องทนถูกทอดทิ้งอยู่ในปราสาทประตวยาวอัน
 เย็บเย็บวังเวง ด้วยหวังจะให้พระเจ้าฮั่นหวู่ดีทรงสงสารและโปรดปรานพระนางเช่นเดิม

ซือหม่าเซียงหยูแต่งบทกวีชื่อ “**ฟูประตวยาว**” (ฟูเป็นรูปแบบคำประพันธ์ชนิดหนึ่งของจีน) อย่างเต็มฝีมือ เขาไม่ใช่คำ
 ตัดพ้อใด ๆ แต่ได้พรรณนาความเศร้าโศกของสตรีผู้หนึ่ง เติมน้อยคนเดียวในปราสาทใหญ่อันวิเวกวังเวง จนจิตใจเหม่อลอย ร่างกาย
 ชุ่มฉอม ได้ยินเสียงฟ้าร้องก็สำคัญว่าเป็นเสียงแล่นของราชรถ แล้วค่อย ๆ ดำเนินความให้กระชับหนักหน่วงตามลำดับ ทำให้เห็นว่า
 หญิงที่ถูกสามีกทอดทิ้งโดดเดี่ยวอยู่ในปราสาทใหญ่อันน่ากลัวนั้นน่าเวทนาเพียงไร

บทฟูของซือหม่าฟูสัมผัสฤทธิผลอย่างงดงาม พระเจ้าฮั่นหวู่ดีทอดพระเนตรแล้ว ให้รู้สึกสงสาร หวนรำลึกถึงความดีที่นาง
 เคยมีมา กลับพระราชทานความรักใคร่แก่เมสสิคู่ทุกข์คู่ยากดังเดิมตั้งแต่นั้นมาคำ “**ประตวยาว**” กลายเป็นสัญลักษณ์ของการถูกสามีก
 ทอดทิ้งให้ว้าเหวเดียวดาย เหมยเพยใช้คำนี้ เพื่อสะกิดพระทัยพระเจ้าสวนจงให้ทรงทราบว่าตนอ้างว้างว้าเหวจนไม่มีแก่ใจแต่งตัว

- (4) วรคณีนีหมายความว่า เมื่อไม่ได้แต่งตัว ก็ไม่จำเป็นต้องใช้เพชรพลอยเหล่านั้นมาปลอมประโลมความอ้างว้างว้าเหว
 กลุน (กะลุน) แปลว่ากรุณา สงสาร ในที่นี้เื่อความว่าปลอมประโลมหรือปลอมโยน

แม้จะสงสาร แต่พระเจ้าสวณจงก็ไม่กล้าเสด็จไปหาเหมยเพย ปล่อยให้หยางกุ้ยเพย กุมอำนาจฝ่ายโนเด็คขาดตั้งแต่นั้นมา

พระเจ้าสวณจงเอาอกเอาใจนางทุกอย่างนางชอบกินลิ้นจี่ซึ่งมีเฉพาะทางภาคใต้ ห่างไกลจากนครฉางอาน (ซีอานในปัจจุบัน) ถึงหมื่นลี้ (ประมาณ 4,000 กิโลเมตร)

วสันต์หนาวทั่วโปรดให้โสรจสำนวน
ก้านลัดต้องประคองแน่นแรงบ่ม
นิลเกศผกาแก้มกั่วไหวทอง
นิสาสันตะวันสูงสุทธระอา
วสันต์ร่ำตามประพาสราตรร่วมนิรา
วังในมื่นวังสามพันสะอว

ความรุ่งเรืองของหยางกุ้ยเพยทำให้ญาติพี่น้องได้ดิบได้ดีไปตาม ๆ กัน บิดาผู้ล่วงลับได้รับยศเป็น “ปิงปู้ซ่างซู” เทียบที่เสนาบดีกลาโหม อาได้รับแต่งตั้งเป็นกงวูลูชิงเสนาบดีกระทรวงวัง พี่สาวคนโตได้เป็นห่านกว๋อฮุยยีน (คุณหญิงแคว้นห่าน) พี่สาวคนที่สามได้เป็นกั๋วกั๋วฮุยยีน (คุณหญิงแคว้นกั๋ว) พี่สาวคนที่แปดได้เป็นจินกั๋วฮุยยีน (คุณหญิงแคว้นจิน) พี่ชายลูกของ

มวลพี่น้องครองที่มียศศักดิ์
จนพ่อแม่ทั่วไปในใต้ฟ้า

คนในยุคนั้นใฝ่ฝันอยากมีลูกสาวสวยกันทั่วไป

มีบุตรชายอย่ายินดี
ด้วยองค์พระทรงชัย

ตระกูลหยางยิ่งใหญ่มิ้อธิพลมาก จนแม้พระราชธิดาก็ไม่อาจสู้ได้ ครั้งหนึ่งขบวนเสด็จของเจ้าหญิงกว๋างผิงมาเจอกับขบวนของพวกตระกูลหยาง ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมหลีกทางกัน จึงเกิดโต้เถียงกันจนจนถึงกับลงไม้ลงมือ เจ้าหญิงและพระสวามีถูกคนใช้ตระกูลหยาง

เมตร) พระองค์ก็ให้จัดสถานีรับส่งตามรายทาง ใช้ม้าฝึกหัดขึ้นส่งรับทอดกันเพื่อนำลิ้นจี่มาให้ทันเร็วที่สุด และสดที่สุด นางปรารถนาสิ่งใดเป็นต้องได้สิ่งนั้น จนแทบจะต้องเด็ดดาวสวเดือนลงมาให้ ทรงลุ่มหลงมีเมื่อนางจนละเลยราชการแผ่นดินและบาทบริจาริกาอื่นสิ้น ดังที่กวีเอกป้อจู้ฮั้วพรรณนาไว้ว่า

อุณหารอุทกสิ้นขึ้นฉวี
เริ่มเป็นที่โปรดปรานพระกรุณา
วิสูตรยงอุณงพรรณวสันต์นิสา
แต่นั้นมาภูวไนยไม่ออกขุนนาง
กลียายู่งานเสวยมิเคยว่าง
ปฏิบัติเพียงสุภาพคณกาพรณ

อาได้เป็นขุนนางหมดทั้งสามคน เฉพาะหยางจาวนั้นภายหลังได้เป็นอัครมหาเสนาบดี มีบรรดาศักดิ์เป็นเว่ยกั๋วกง (เจ้าพระยาแคว้นเว่ย) และได้รับพระราชทานนามใหม่ว่า หยางกั๋วจง แปลว่า ผู้จงรักภักดีต่อประเทศชาติ ป้อจู้ฮั้วพรรณาคความรุ่งเรืองของสกุลหยางอันเกิดจากบารมีของหยางกุ้ยเพย ตลอดจนความนิยมนิยชมของคนในยุคนั้นไว้ว่า

พระเสาวลักษณ์เชิดตามงามสง่า
ไม่ปรารถนาบุตรชายหมายบุตรี

จนถึงกับมีเพลงร้องในหมู่ชาวบ้านว่า

มีบุตรอย่าเสียใจ
หมายนงรามเป็นมิ่งบุรี

หวดด้วยแล้ ตกจากหลังม้า เจ้าหญิงกริ้วมากไปทูลฟ้องพระเจ้าสวณจงพระชนกนาถทันที คนใช้ผู้นั้นถูกประหาร แต่พอวันรุ่งขึ้นพระสวามีของเจ้าหญิงก็ถูกปลดจากราชการ เหตุการณ์นี้ทำให้ผู้คนหวาดผวากันทั่วไป

**** ศึคนอกศึกในไอศวรรย์ทรุด ****

เมื่อฮ่องเต้ละเลยราชการแผ่นดิน ขุนนางกังฉิน ก็รุ่งเรือง หล่หลินผู้กังฉิน ลือชื่อคนหนึ่งในประวัติศาสตร์ได้เป็นอัครมหาเสนาบดีอยู่ถึง 19 ปี หล่หลินผู้ตาย หยางกั๋วจงได้ดำรงตำแหน่งต่อและเลวร้ายไม่แพ้กัน อัครมหาเสนาบดีโหดชั่วทั้งสองนี้นำจีนไปสู่สงครามกับอาณาจักรน่านเจ้าในสมัยพระเจ้าโก๊ะล่อฝงผู้เกรียงไกร จีนพ่ายแพ้ยับเยิน ทหารตายถึงสองแสนกว่าคน ความพุ่มพวยของราชสำนักและศึกสงคราม ทำให้การคลังของประเทศทรุดหนัก ขุนนางกังฉิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกตระกูลหยางต่างใช้อิทธิพลแสวงผลประโยชน์ในทางมิชอบ ราษฎรได้รับความเดือดร้อน

หลังจากสิ้นหล่หลินไปแล้ว กังฉินที่มีอิทธิพลเป็นคู่แค้นกันคือหยางกั๋วจงและอันลู่ซาน

หยางกั๋วจงเป็นลูกของอาหยางกุ้ยเฟย พอได้เป็นอัครมหาเสนาบดีก็ยั้งทวีความฉ้อฉลทุจริตกินสินบน ขาดตำแหน่งขุนนาง ย้ายข้าราชการตามความพอใจ เบียดเบียนราษฎร ใช้อำนาจสร้างศัตรูทั่วแผ่นดิน

ส่วนอันลู่ซานเป็นคนจีนลูกครึ่งตาด รู้ภาษาอนารยชนดีถึงเก้าภาษา เก่งกล้าสามารถในการรบ ได้เป็นข้าหลวงควบคุมถึงสามมณฑล มีไพร่พลห้าสิบหมื่น ทั้งยังเป็นทีโปรดปรานของพระเจ้าสวนจงและหยางกุ้ยเฟย เข้าออกพระราชวังได้อย่างเสรี เขาเป็นคนฉลาด รู้จักหาคนสนับสนุน ได้ถวายสัตย์ปฏิญาณต่อฮ่องเต้ว่าจะจงรักภักดีไปชั่วชีวิต และถวายตัวเป็นโอรสบุญธรรมของหยางกุ้ยเฟย

ทั้งสองฝ่ายต่างเป็นคนมักใหญ่ใฝ่สูง ในที่สุดก็เกิดความขัดแย้ง หยางกั๋วจงกุมอำนาจในเมืองหลวง อันลู่ซานมีกองทัพเกรียงไกรอยู่ในหัวเมือง หยางกั๋วจงปล่อยข่าวว่า อันลู่ซานจะเป็นกบฏ อันลู่ซานจึงถือโอกาสยกทัพเข้าตีเมืองหลวงจริง ๆ เมื่อ ปี พ.ศ. 1298 โดยอ้างว่าเพื่อกำจัดหยางกั๋วจงศัตรูของแผ่นดิน

หนังสือบางเล่มกล่าวว่า ทั้งสองชิงรักหักสวาทกันด้วย เพราะต่างก็เป็นข้าหยางกุ้ยเฟย

เรื่องอันลู่ซานเป็นข้าหยางกุ้ยเฟยมีกล่าวในหนังสือหลายเล่ม หนังสือ “จือจือทงเจี้ยน” ของซือหม่ากวง นักประวัติศาสตร์สมัยราชวงศ์ซ่งบรรยายว่า วันยี่สิบค่ำ (แรมห้าค่ำ) เดือนอ้าย พ.ศ. 1294 ถึงสวนจงและหยางกุ้ยเฟยจัดงานวันเกิดให้อันลู่ซาน อีกสามวันต่อมาหยางกุ้ยเฟยก็เรียกเขาเข้าวัง เพื่อแสดงเป็นตัวทวารก ในจ้าวเรื่องหนึ่ง การแสดงสบอารมณ์พระอัครเทวีผู้นี้มาก ตั้งแต่นั้นมาอันลู่ซานก็เข้ามาหาความสุขในพระราชฐานอยู่มิได้ขาด บางครั้งอยู่กับหยางกุ้ยเฟยตลอดคืน ความสัมพันธ์ฉันชู้สาวของคนทั้งสองแพร่พรายไปถึงนอกวัง แต่พระเจ้าสวนจงมิได้ระแวงพระทัยแม้แต่น้อย

หนังสือบางเล่มกล่าวว่า เรื่องนี้พระเจ้าสวนจงทรงทราบดี แต่มิได้ถือสา เพราะคนสมัยราชวงศ์ถังมีเสรีภาพทางเพศสูงทั้งหญิงและชาย พระเจ้าสวนจงเองก็เป็น “พระยาเทศวร” สูหยินทั้งสามคนผู้เป็นพี่สาวของหยางกุ้ยเฟยล้วนถูกฮ่องเต้ขานั้เยยชมหมดทุกคน

ส่วนสัมพันธ์สาวระหว่างหยางกั๋วจงกับหยางกุ้ยเฟยนั้น มีหนังสือกล่าวถึงน้อยมาก

ข้อน่าสังเกตก็คือ เรื่องหยางกุ้ยเฟยเล่นชู้นี้ ส่วนมากปรากฏในจ้าวและนิยายอิงประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นวรรณกรรมบันเทิง ตำราประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงเรื่องนี้ก็ล้วนเป็นตำรารุ่นหลัง ในพระราชพงศาวดารราชวงศ์ถังทั้งจีวถึงซู (ฉบับเก่า) และชินถึงซู (ฉบับใหม่) ไม่กล่าวถึงเรื่องนี้เลย บทกวีของกวีร่วมยุคกับหยางกุ้ยเฟยเช่นหลี่ บ๊อกี้มิได้กล่าวถึงเรื่องนี้เช่นกัน นักค้นคว้าจำนวนไม่น้อยรวมทั้งผู้เขียนเรื่องนี้ด้วย จึงเชื่อว่าเรื่องเล่นชู้เป็นเรื่องที่แต่งเติมขึ้นปกรักราบหญิงงามผู้นี้มากกว่าเป็นเรื่องจริง

แต่เรื่องการเมืองมีส่วนทำให้พระเจ้าถึงสวนจงเปลี่ยนจากฮ่องเต้ที่ดีมาเป็นฮ่องเต้เจ้าสำราญ และการปล่อยให้ญาติพี่น้องใช้อำนาจในทางไม่ถูกต้องนั้น ไม่มีใครล้างมลทินให้นางได้

**** จุดจบนงนารามลุ่มชาติ ****

ทัพของอันลู่ซานรุกประชิดกรุงฉางอานเมืองหลวงได้อย่างรวดเร็ว ทัพเมืองหลวงคุ้มกันพระเจ้าสวนจงและพระญาติพระวงศ์หนีออกจากเมือง มุ่งหน้าสู่เมืองเจิงตูมณฑลเสฉวน

ระหว่างที่ขบวนหลวงเดินทางอย่างเหน็ดเหนื่อยไปถึงสถานีเดินขบวนเขาแห่งหนึ่ง เรียกว่า หมาเว่ยปอ (เนินม้าไว) ทหารทั้งหกกองไม่ยอมเดินทัพต่อ เพราะโกรธแค้นที่พวกสกุลหยางทำให้บ้านเมืองล่มจม ต่างประณามว่าหยางกุ้ยเฟยเป็นหญิงกาลีบ้านกาลีเมืองต้นสวนหลี่ นายทหารรักษาวังผู้จงรักภักดี เห็นว่าเหตุการณ์จะรุนแรง จึงกราบทูลให้พระเจ้าสวนจงทรงทราบประพடுத்தเหตุ และทูลเสนอให้ประหารชีวิตหยางกั๋วจง หยางกุ้ยเฟยและญาติใกล้ชิดเสีย พระเจ้าสวนจงอึดอัดพระทัยมาก

ครั้นแล้วความหิวและความเหน็ดเหนื่อยก็ได้กลายเป็นเพลิงแค้น ทหารลุกฮือขึ้นจับหยางกั๋วจงสังหาร แล้วล้อมโรงเตี๊ยมที่ช่องใต้ประทับ เรียกร้องให้ประหารหยางกุ้ยเฟย พระเจ้าสวนจงทรงอึดอัดทำอะไรไม่ถูก เกาสี้อี (กอลักลือ) ขันทีคนสนิทจึงได้ทูลหาว่าล่อม จนในที่สุดก็ตัดสินพระทัยพระราชทานความตายแก่หยางกุ้ยเฟย

หนังสือประวัติศาสตร์บางเล่มบันทึกว่า พระเจ้าสวนจงให้ใช้แพรวขาวแขวนคองานที่หอพระนิยายสมัยถึงบางเล่มเล่าว่า เกาสี้อีให้แพรวคลุมผมแก่นางฉวน วัดแห่งหนึ่ง นางได้ใช้แพรนั้นผูกคอตายที่ต้นสาละในลานวัดนั่นเอง อาจารย์เลียง เสถียรสุด เขียนไว้ว่า เมื่อถูกทหารบีบบังคับพระเจ้าสวนจงต้องทรงยินยอมให้ประหารนางด้วยวิธีรัดคอ โดยให้สาวอ่องเป็นผู้เชิญพระราชโองการไป ทั้งให้เป็นผู้จัดการศพนางอีกด้วย สาวอ่องจึงต้องกลายเป็นทูตมรณะของอดีตยายคนโปรดของตน เรื่องที่จั่วเล่มมักเป็นว่า บรรดาขุนนางและนายทหารบังคับให้สาวอ่องเป็นผู้ควบคุมการประหารนางในฐานะเป็นผู้ถวายนางแก่ฮ่องเต้ จนเป็นเหตุให้บ้านเมืองล่มจม

ในบทกวีเรื่อง “*แค้นนิรันดร์*” ของป้อจู่ฉีมีเค้าเห็นว่า หยางกุ้ยเฟยไม่ตาย แต่ได้หนีไปอยู่ญี่ปุ่น ปัจจุบันยังมีคนญี่ปุ่นยืนยันว่า พวกเขาสืบเชื้อสายมาจากนงนารามลุ่มชาติผู้นี้ หากเป็นเช่นนั้นจริง หญิงที่ถูกประหารต้องเป็นหยางกุ้ยเฟยตัวปลอม

แต่ปัจจุบันนักค้นคว้าส่วนมากยังเชื่อกันว่า หยางกุ้ยเฟยถูกประหารที่เนินหมาเว่ยปอ อำเภอลี้มณฑลส่านซี เมื่อเดือนหก พ.ศ. 1299 อายุ 37 ปี

ที่ย่านเขาเอ๋อร์เหมย (ง่อไบ้) มีตำนานเกี่ยวกับความตายของหยางกุ้ยเฟยอยู่หลายเรื่อง ตำนานหนึ่งกล่าวว่า

เมื่อทหารเรียกร้องให้ประหารหยางกุ้ยเฟย พระเจ้าสวนจงทรงถามเหตุผล ทหารทูลว่า “*ความชั่วช้าของหยางกั๋วจงเกี่ยวข้องกับหยางกุ้ยเฟยอย่างใหญ่หลวง หากไม่ประหารนาง มีอาจสงบความเคียดแค้นของประชาชนได้*” พระเจ้าสวนจงได้ทรงฟังถึงกับนิ่งงันตะลึงงัน

“*หากพระองค์ทรงปกป้องนาง ข้าพระบาททุกคนจะขอล้อมรั้ววางอาวุธ ไม่คุ้มครองพระองค์อีกต่อไป*” พวกทหารทูลต่อ

พระเจ้าสวนจงตกพระทัย หากไม่ทำตามข้อเรียกร้อง แม้พระชนม์ชีพของพระองค์ก็ยากที่จะรักษาไว้ได้ จึงจำพระราชทานแพรวขาวไหมเหลือสุดที่รักปลิดชีพตนเอง

หยางกุ้ยเฟยได้ฟังพระราชโองการ ก็ตกใจลงลาลนคุกเข้าคร่ำครวญขอชีวิต แต่พระเจ้าสวนจงรับสั่งว่า “*เทวียเอย เรามีอาจเห็นแก่เจ้าต่อไปได้อีกแล้ว!*” หยางกุ้ยเฟยจึงทูลขออนุญาตให้นางไปไหว้พระเสียก่อน พระเจ้าสวนจงจึงสั่งให้เกาสี้อีพานางไป

หยางกุ้ยเฟยเดินร้องไห้ไปถึงประตูแรกของพระอาราม เห็นเสื่อศิลาสองตัวหน้าประตูลี้ง ประหนึ่งจ้องมองดูนางด้วยความชิงชัง จึงกล่าวว่า “*เสื่อศิลาเอยชะรอยใจเจ้าคงจะเหมือนองค์เหมือนหัว แล้งน้ำใจ ไร้เมตตา เราเป็นผู้หญิงอ่อนแอคนหนึ่ง ต้องมารับชะตา*

กรรมเช่นนี้ ขอเจ้าอย่ามองประดู่เคียดแค้นเราเช่นนั้นเลย” ขาดคำเลือกีฬาทั้งคู่ก็หายวับไปกับตา ปัจจุบันชาวฉนวนทลเสวนยังมักกล่าวว่า “เดินผ่านเนินห่มาเวยมองไม่เห็นเลือกีฬา”

พอนางเดินผ่านไปถึงประตูชั้นที่สอง ก็เห็นรูปหล่อท้าวจตุโลกบาลทั้งสี่องค์ จับจ้องมองดูนางหยางก๊วยเพยรำพันว่า “เทวราชทั้งสี่เอ๋ย ช้าน้อยเป็นผู้หญิงกะจิริด หาได้มีจิตโจดชั่วไม่ ชายหนึ่งได้ไป ชายสองได้มา ในที่สุดต้องประสบชะตากรรมเช่นนี้ ท่านช่างไม่มีเวทนาที่ช้าน้อยต้องรับความมอยุติธรรมบ้างเลยหรือ? ขาดคำเทวรูปทั้งสี่ก็มีน้ำตาไหลริน และแรงขึ้น น้ำตาไหลเจ็จนอง หลังจากนางถูกประหารแล้ว น้ำตาท้าวจตุโลกบาลไหลท่วมหลายวัดเทวรูปก็ล้มจมดิน กลายเป็นบ่อน้ำพุสืบต่อมากระทั่งทุกวันนี้ ชาวบ้านเรียกว่า “น้ำพุท้าวจตุโลกบาล”

พอด่านประตูชั้นที่สามเข้าไปถึงหน้าพุทธรูปปฏิมา

แสงโคมกระจ่างจับ หยางก๊วยเพยคร่ำครวญว่า “พุทธรูปปฏิมาเอ๋ย พระองค์เฝ้าแต่เสวยวิมุตติสุขอยู่ ไม่รับรู้เรื่องมอยุติธรรมในโลกบ้างเลย วันที่ช้าน้อยถูกเรียกเข้าสนองพระบาท พระขัตติยราชประธานสัจจาจาว่า “อยู่บนฟ้าขอเป็นนกเคียดปีกบิน อยู่พื้นดินกลายก็งร่วมแก่นมัน” แต่วันนี้กลับประทานความตาย ช้าน้อยจะต้องดับดับอยู่กลางดิน ไร้ญาติขาดมิตรกระทำเปตพลีให้ในวันหน้า พุทธปฏิมาเอ๋ย โปรดประทานสายฝนชะล้างความมอยุติธรรมนี้ด้วยเถิด” ขาดคำนาง ฝนก็โปรยปรายลงมาทันที เกาลี่ชื่อจิงทูลเร่งนาง

หยางก๊วยเพยไหว้พระเสร็จกลับออกมา เห็นที่ต้นสาหลิมมีพรขาวแขวนรออยู่เรียบร้อยจึงเข้าไปปลิดชีพตนเอง ณ ที่นั่นทันที

ส่วนเหมยเพยหายสาบสูญไปในระหว่างความขุลมุนวุ่นวายเมื่อพวกกบฏประชิดเมืองหลวง ไม่ได้ร่วมมาในขบวนเสด็จหนีภัยของพระเจ้าสวนจง

** บั้นปลายพระเจ้าถึงสวนจง **

ในที่สุดพระเจ้าสวนจงก็เสด็จถึงเมืองเจิ้งตู พวกกบฏยึดนครฉางอานเมืองหลวงได้ หลี่เสียงรัชทายาทบัญชาการปราบกบฏอยู่ที่เมืองหลิงอู่ เดือนเจ็ด ปี พ.ศ. 1299 พระเจ้าสวนจง ให้ขุนนางผู้ใหญ่นำพระราชโองการไปมอบราชสมบัติให้รัชทายาท เปลี่ยนชื่อศักราชเป็นจื่อเต๋อ และดำเนินการปราบกบฏต่อไป

รุ่งขึ้นปีจื่อเต๋อที่สอง (พ.ศ. 1300) กบฏถูกปราบ

สงบลง พระเจ้าสวนจงเสด็จกลับกรุงฉางอานในฐานะไท่เซี่ยงหวง (พระเจ้าหลวง) คงจะเป็นด้วยกลัวถูกเรียกเอาราชสมบัติคืนพระเจ้าถึงซู่จงราชโอรสจึงจำกัดบริเวณและพระราชอำนาจของพระเจ้าหลวง ทั้งปฏิบัติต่อพระชนกนาถอย่างซาเย็น ด้วยความคับแค้นตรอมพระทัย พระเจ้าหลวงถึงสวนจงจึงเสด็จสวรรคตเมื่อเดือนสี่ พ.ศ. 1305 พระชนมายุได้ 77 พรรษา

** หยางก๊วยเพยเลวบริสุทธิ์? **

แม้พวกแซ่หลี่จะชิงบัลลังก์คืนมาได้ แต่ราชวงศ์ถึงก็โถมทรุด ไม่เข้มแข็ง มันคงดั่งเดิม ในราชสำนักอำนาจตกอยู่ในมือขันที ในส่วนภูมิภาคอำนาจตกอยู่ในมือขุนศึกตามหัวเมือง ราชวงศ์ถึงเสื่อมโทรมลงทุกวัน จนสิ้นสุดเมื่อ พ.ศ. 1450 นักประวัติศาสตร์หลายคนจึงถือว่าหยางก๊วยเพยมีส่วนร่วมก่อไฟแห่งความวิบัติดังกล่าว

ในนิยายและจิ๋วส่วนมาก หยางก๊วยเพยถูกวาง

ให้เป็นตัวร้าย เป็นหญิงงามทรมานคุณธรรม แต่ก็มักค้นคว้านักวิจารณ์จำนวนมากเห็นใจหยางก๊วยเพย แม้ที่นำเห็นใจที่สุดของหยางก๊วยเพยก็คือ นางตกเป็นเหยื่อความปรารถนาของชาย แต่กลับไม่มีชายใดคุมครองนางได้ ไสวอ่องสามิแรกยอมถวายนาง ด้วยหวังตำแหน่งรัชทายาท พระเจ้าสวนจงอาศัยนางเป็นเครื่องสนองอารมณ์ยามชรา แต่เมื่อมีภัยถึงตัวก็สละนางเอาตัวรอด เพราะมิฉะนั้นพระองค์อาจจะถูกสังหารไปด้วยก็ได้ พระ

องค์ไม่ได้สละนางด้วยวิจารณ์ญาณในยามสงบ ให้นาง
มีโอกาสเลือกทางชีวิตที่ดีกว่าความตาย สามิทั้งสองคน
ล้วนใช้ความงามแม้กระทั่งชีวิตของนางเพื่อผลประโยชน์
ของตนทั้งสิ้น

ข้อบกพร่องสำคัญของหยางกุ้ยเฟยก็คือ นาง

ขาดวิจารณ์ญาณ ไม่รู้จักเลือกประพาศสิ่งที่ดีงาม ทำ
ชีวิตให้มีคุณค่าอย่างแท้จริง แต่เราก็ต้องตระหนัก
ด้วยว่า สังคมจีนในยุคนั้นเปิดโอกาสให้หญิงสร้าง
ปัญญาและใช้วิจารณ์ญาณ มากน้อยเพียงไร

